

S. Sayısı : 103

Bursa mebusu Rüştünün, muamele vergisi kanununun 2 nci maddesinin (O) fıkrasında değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ve İktisad ve Maliye encümenleri mazbataları (2/128)

19 - XI - 1934

Esbabı mucibe lâyihası

10 - V - 1934 tarih No. 2430 numaralı muamele vergisi kanununun 2 nci maddesinin (O) fıkrasındaki vergi istisnaiyetinden bazı sanayiîni istifade etmemesi için aşağıdaki (Trikotaj, mücevherat, itriyat, plâstik eşya, karyola ve nikelâj fabrika ve imalâthaneleri, sunî veya tabiî ipek mensucat ve çorab fabrikaları bu istisna hükmünden hariçtir) kaydı vardır.

Bu kanun yazılışına göre yukarıda adları geçen sınaî mamulâtın muharrik kuvveti beş beygirden aşağı dahi olsa ve çalıştırdığı on ameleden az işçi dahi kullansa yine muamele vergisine tâbidir. Bunlar arasında ipekli mensucat dahi muamele vergisine tâbi tutulmuştur. Demek ki ipekten kumaş dokuyan müesseseler muharrik kuvvetine ve işçi sayısına bakılmadan muamele vergisini verecektir. Bu hüküm çok yerinde bir hükümdür. Fakat kozadan ipek çıkaran müesseseler beş beygir kuvvetinden fazla kuvvette veya on bir işçi çalıştırmadıkça muamele vergisine tâbi değildir. Bu suretle kozadan ipek çıkaran bir kısım müesseseler vergi vermekte, bir kısım müesseseler de vergiden muaf olmaktadır. Muafiyet çerçevesi içine girebilen müesseselerin her biri bu muafiyetten senede 1200 - 1800 lira kazanmaktadır. Kanunun çıktığı zaman on amele çalıştıran ipek fabrikası yok iken bu gün sanayi ziyadeleşmektedir. Büyük ipek fabrikaları da vergiden kaçabilmek için küçük parçalara ayrılmaktadırlar. Devletçe vergi tahakkukatını azaltmakla beraber parçalara ayrılmak imkânını bulamayan müesseselerin de zararlarına sebep olmaktadır. Böylece zarar gören fabrikalar piyasaları mütemadiyen kırmakta ve istikrarsızlık hâsıl olmakta ve neticede hem üreticilerin ve hem de Devletin zararlarına yol açmaktadırlar. Cumhuriyet Hükümetimizin değerli kurumları ile bütün ürünlerimiz geçen yıllara göre yüksek değerinde satıldıkları halde köylünün sattığı kozalar ve ipekler geçen yılın yarısı değerinde satılabilmektedir ve gün geçtikçe satış değerleri düşmektedir. Bütün memlekette bir yılda çıkan koza ürünü iki milyon kilodur. Geçen yıl orta satış değeri kilosu 90 kuruş idi. Bu yılki satış ise elli kuruştur. Devletin fiat düşünlüğünden noksan aldığı vergi tutarı yüz bin liradır. Kozaların ucuzlamasından Devletçe ve uluşça yapılan zarar bu kadar değildir. Bundan başka iki milyon kilo kozadan 1 700 balye ipek çıkarılıyor. Bir kalite üzerinden hesablayacak olursak bunlardan dört milyon iki yüz elli bin metre krepdöşin denilen ipekli kumaş yapılmaktadır. Bunun da satış değeri hesabın tutarına göre düşüktür. Bu düşüklükten de Devletin zarar gördüğü vergi yüz bin liradan fazla hesaplanırken demek ki Devletçe yapılan vergi zararı iki yüz bin liraya vardığı gibi uluşça yapılan satış düşüklüğü zararı da sekiz yüz bin liraya varmıştır. Muamele vergisi kanununda gördüğüm noksanlık bu düşüklüklere biricik sebep değil ise de önde gelen sebeplerden biridir. Vergi kaçakçılığına meydan bırakmamak Devletin vergi hakkını kurtarmak ve köylümüzün ürününü korumak sanatçılarımız arasında vergi bakımından doğrudan gözetmek için 2430 numaralı muamele vergisi kanununun 2 nci maddesinin (O) fıkrasına [Tabiî ipek mensucat] sözleri yerine [Tabiî ipek ve ipek mensucat] sözlerinin konulmasını Büyük Meclisin toplantısına sunulmasını rica ederim.

Bursa mebusu

Rüştü

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisad encümeni
Karar No. 14
Esas No 2/128

9 - XII - 1934

Yüksek Reisliğe

2430 numaralı muamele vergisi kanununun ikinci maddesinin (O) fıkrasındaki istisnalardan ipek mensucat fabrikaları gibi ipek filâtür fabrikalarının da haric tutulması hakkında Bursa mebusu Rüştü tarafından verilerek encümenimize havale buyurulan kanun teklifi ve esbabı mucibe lâyihası İktisad vekili Celâl ve Maliye vekâleti namına Varidat umum müdür muavini hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu:

Teklif sahibinden alınan malûmat 2430 numaralı kanunun 2 nei maddesinin (O) fıkrası hükmüne göre ipek filâtür fabrikalarından beş beygirden fazla kuvvei muharrikesi olan ve kuvvei muharrike kullanmayanlar da en az ondan fazla amele kullananları vergiye tâbi tutulduğu halde beş beygire kadar kuvvei muharrikesi olan ve kuvvei muharrike kullanmayanlarda en fazla on amele çalıştıranlarının vergiden istisnası aralarında vergi mükellefiyeti noktai nazarından bir müsavatsızlık husule getirmekle beraber yüzde on vergi farkından istifade için vergiye tâbi sınıfta bulunan büyük ipek filâtür fabrikalarının vergiden müstesna sınıfa geçmek üzere küçülme-

ğe başladıkları anlaşılmış ve teknik ve muntazam istihsal bakımından filâtür sanayiinin gerilemesi gibi ekonomik zararlara meydan verecek bir gidiş alacağı görülmüştür.

İktisad vekili tarafından da iştirak edilen bu görüş tarzı üzerine encümenimiz teklif edilen taidilin yapılması lüzumuna inanarak ilişik kanun metnini aynen kabul etmiştir.

Havalesi mucibince Maliye ve Bütçe encümenlerine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

İktisad E. Reisi	M. M.	Kâtib
Edirne	Şebın K.	Afyon K.
Şakir		İzzet Akosman
Aza	Aza	Aza
İstanbul	Bursa	İzmir
Alâettin Cemil	Rüştü	M. Sadettin
Aza	Aza	Aza
Bursa	İstanbul	Zonguldak
D. R. F. Talay	H. Vasıf	Ragıp
Aza	Aza	
İstanbul	Gümüşane	
Yaşar	Edib Servet	

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Karar No. 34
Esas No. 2/128

23 - XII - 1934

Yüksek Başkanlığa

2430 numaralı muamele vergisi kanununun 2 nei maddesinin «O» fıkrasındaki istisnalardan ipek mensucat fabrikaları gibi ipek filâtür fabrikalarının da haric tutulması hakkında Bursa mebusu Rüşdü tarafından verilen kanun teklifi ve İktisad encümeni mazbatası Varidat umum

müdürü de hazır olduğu halde encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Tabii ipek istihsal eden fabrikaların küçük kuvvei muharrikeli parçalara ayrılmasındaki iktisadi mahzur encümenimizde de varid görüldüğü gibi bunların muamele vergisine tâbi ol-

ması da tabii bulunmuştur.

Ancak İktisad encümeninin tadilinde kanunun metnindeki (çorab fabrikaları) tabiri (eşya fabrikalar) olarak yazılmış ve bu cihet esbabı mucibede izah edilmemiş olduğundan encümemiz (çorab) kelimesinin olduğu gibi bırakılmasını muvafık görmüştür.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye En. Reisi	M. M.	Kâtib
Gümüşane	Isparta	Aydın
H. F. Atac	Kemal Ünal	Adnan
Aza	Aza	Aza
Konya	Diyarbakir	Kastamonu
T. Uzer	Zülfü	Refik

BURSA MEBUSU RÜŞDÜNÜN TEKLİFİ

10 - V - 1934 tarihli ve 2430 numaralı muamele vergisi kanununun 2 nci maddesinin (O) fıkrasındaki [Tabii ipek mensucat sözleri] yerine [Tabii ipek ve ipek mensucat] sözlerinin konularak değiştirilmesini dilerim.

İKTISAD ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

2430 numaralı muamele vergisi kanununun 2 nci maddesinin (O) fıkrasını değiştiren kanun lâyihası.

MADDE 1 — 2430 numaralı muamele vergisi kanununun 2 nci maddesinin (O) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

(O) fıkrası:

« Ev sanatleri, halı imalâthaneleri, kuvvei muharrikesi beş beygire kadar (beş beygir dahil) olan, kuvvei muharrike kullanmayanlarda en fazla on ameale kullanan küçük hırfet müesseseleri (trikotaj, mücevherat, ıtriyat, plâstik eşya, karyola ve nikelâj fabrika ve imalâthaneleri, sunî veya tabii ipek ve ipek mensucat ve eşya fabrikaları bu istisna hükmünden hariçtir».

MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

*Muamele vergisi kanununun 2 nci maddesinin
(O) fıkrasını değiştiren kanun*

MADDE 1 — 2430 numaralı muamele vergisi kanununun 2 nci maddesinin (O) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Ev sanatleri, halı imalâthaneleri, kuvvei muharrikesi beş beygir kadar (beş beygir dahil) olan, kuvvei muharrike kullanmayanlarda en fazla on amele kullanan küçük hırfet müesseseleri (Trikotaj, mücevherat, rtriyat, plâstik eşya, karyola ve nikelâj fabrika ve imalâthaneleri, sunî veya tabîi ipek ve ipek mensücat ve çorap fabrikaları) bu istisna hükmünden hariçtir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına Maliye vekili memurdur.